

sz.) és mások hátrahagyott írásaiból. Feltárt adatai szerint a magyarok legtöbbször a chus név alatt tűnnek fel, melyet a magyar nyelv a kos névalakban őrzött meg. Ugyancsak az ősmagyarokat kell látnunk szerinte Bíborbanszületett Konstantin bizánci császár A birodalom kormányzásáról című munkájában szereplő szavardokban, akik a Kaukázus térségében, Örményország közelében éltek. Lukácsi szerint, a közös történelmi múlt magyarozza azokat az örményországi helyneveket, mint a Madschar völgy és Madschar város, melyek „nem a vak véletlen művei, hanem az ős előkorban itt lakott magyaroknak köszönhetik fennmaradásukat.”

Másfél évszázada annak, hogy Lukácsi Kristóf megírta A magyarok őselei és hajdankori nevei, .. című munkáját, mely megalkotása óta mit sem veszített értékeiből és időszerűségéből. (A könyv következtetéseinek jó része azonban félreértésnek bizonyult - a szerk. megjegyzése.) Az iránta mutatkozó érdeklődéssel magyarozható, hogy kiadása után jóval később, 1957 és 1976-ban is készült róla korlátolt számú utánnomás.

Amikor egy küzdelmekkel teli és megvalósításokban gazdag munkásélet alkonyán Szamosújvár város képviselőtestülete, a tanári kar és a helyi tisztviselők küldöttsége 1874 március 30-án a plébánialakban megjelentek, hogy Lukácsi Kristóf hetvenedik születésnapján iránta érzett hálójukat leróják, válaszbeszédében az ünnepelt kifejezte azon meggyőződését, hogy a kitüntetést „nem érdemeimnek tulajdonítom, hanem a város azon óhajának, mellyel a jövő nemzedéket buzdítani kívánta. Hazámnak, egyháznak, városomnak szolgálni óhajtottam, mindezt azonban nem érdemül számítom, ez kötelesség.” Lukácsi szavai távoli üzenetnek is hangzanak, melyek egy olyan egyéniség alakját idézik fel, akinek humánus tartása, tudományos önállósága és töretlen jelleme követendő példává nemesedik előttünk.

Kiss Ferenc
(Dés)

A gyergyói táj festője
Karácsony János (1899-1974)
2. rész

Utánnomás az ARMENIA Magyarörmény időszaki szemle 2003/3-4. számából (e cikk első részét 2003. decemberi számában közöltük, ám nem jelezhetjük olvasóinknak, hogy folytatás is következik, ugyanis a lapból, amelyből átvettük, ez nem derült ki - a szerk.)

„1946-ban váltottunk egy-két szót Zifferrel, tudattam, hogy még élek, de semmim sincs - írja említett levelében. - Küldött egy pár tubus festéket, cserébe vásznat küldtem neki. Aztán elszegődtem, tanárnak... 1962-ben jártam nála utoljára ... készült már a hosszú útra”.

Barátsága a közelben élő Nagy Imrével maradt még változatlanul. Otthonában megfordult Szervátiusz Jenő, fiával Tiborral. Ezeknek a hosszú éveknek számára talán legnagyobb elégtételt hozó eseménye az a kiállítás-sorozat, melyet 1965-ben Szervátiusz Jenővel közösen rendezett Gyergyószentmiklóson, Székelyudvarhelyen, Székelykeresztúron, Sepsiszentgyörgyön és Csíkszeredában. Mindketten gyűjteményes anyagot mutattak be. Szervátiusz közel félszáz szobrát és domborművét, köztük korai, Csíkban és a Gyimesekben készült alkotásait, Karácsony János 17 olajfestményét és 54 akvarelljét.

Közösségi tárlatokon kívül, melyeken a festőnek legfennebb egy-két képét láthatták, egyéni kiállítást Karácsony János mindössze Marosvásárhelyen és Csíkszeredában, Udvarhelyen szervezett, és vándorkiállítás-szerűen szülőföldje tájaira, Szárhegyre, Ditróba, Gyergyóalfaluba, Csomafalvára vitte el képeit. Fialat pályatársa és földije, Márton Árpád írt katalógus-előszót, és méltatta az akvarelljeivel megújulni törekvő festő kései jelentkezését.

Kedvvel és kitartással vállalta azt a munkát, mellyel a Gyergyói Múzeum igazgatója, Tarisznyás Márton bízta meg. Ezek a rajzok, utcák, terek, házak nemcsak a múzeumi

kiállításokat tették érzékletesebbé, hanem a folyamatosan átváltozó, archaikusságában törvényszerűen a múltba merülő Gyergyó topografikus képei. A múzeummal való kapcsolata során fölmerült a minden idős festőt foglalkoztató kérdés: mi legyen otthonának-műtermének képeivel? Egy nemes gesztussal, pár évvel halála előtt negyven festményét ajándékozta városa közgyűjteményének. Így jött létre a Gyergyói Múzeum Képtára, 1971 januárjában, mely Karácsony János galériájából és Elekes Vencel magángyűjteményének képeiből áll.

A gyergyóalfalui származású, de Gyergyószentmiklóson élő Elekes Vencel az 1960-as évektől kezdte nagyobb buzgalommal képgyűjteményét gyarapítani. E kollekcióban elsődlegesen a gyergyói, csíki, Maros menti tájak festői kaptak helyet. Közöttük ott volt Karácsony Jánosnak is több képe mintegy jelzéseként a kettejüket összefűző őszinte barátságának.

A Gyergyói Múzeumban látható Karácsony János-képek a festő emlékét őrzik, s a szülőföldhöz kapcsolódó anteuszi kötöttségét tárják föl. Semmiképp sem elegendőek ahhoz, hogy rálátást nyújthatnának a pálya egészére. Egy korai, szép Önarcképen kívül pályakezdésének idejéből az 1930-40-es évekből semmi sem látható itt. Magángyűjteményekben fölbukkanó festmények, reprodukciók és képleírások visznek közelebb alkotói hagyatékának legalább áttekintő fölméréséhez.

Önarcképeinek két korai változata állítja elénk a pályakezdő festőt. A Gyergyói Múzeumban levő 1932-es portrét színbeli értékei ellenére még kissé merevnek, fényképszerűnek érezzük. A Gál-gyűjteményben látható 1934-es képmása ugyanakkor öntudatos sorsalakító döntéseiért megharcolni kész ember képét mutatja. Festés közben áll elénk, lazább tartással, nyitott ingnyakkal, kezében ecsetekkel és palettával. Már túl van első nagybányai tapasztalatain, a képen nincsenek rajzi hibák vagy esetlenségek.

Meglepő, hogy Karácsony János a nagybányai miliőbe is milyen gyorsan beleélte magát. Igaz, soha olyan ösztönző alkotói környezetben nem élt, mint a kolónián. Erőteljesen hatott rá Ziffer művészete, fiatalabb művésztársainak festésmódja, de távoli visszfényként az egykori neósok törekvése, műveiknek dekorativitása is.

A Bajorországban élő Lecca György gyűjteményében (kinek apja Gyergyószentmiklós neves röntgenorvosa volt), több Karácsony János kép mellett egy korai mű is helyet kapott. Az 1937-es keltezésű Utcakép Nagybányán című olajfestmény már pontosan érzékelteti, milyen szerkezeti fölépítésben és milyen színhasználattal készültek a festő ottani képei. Erősen kontúrozott fatörzsek keretezik a képet, a lombok mögött egy karcsú, jellegzetesen magas kémény és házak sziluettje látszik és átdereng a kobaltkék ég. A keskeny utcát követő patak kék szalagja csak fölerősíti a part agyagos földjének skarlátvörös színfoltját. Ziffernek mindig szigorú korrektúrái és kemény kritikája mellett tetszett ahogyan növendéke fejlődött. Karácsonynak egy Gyergyóban festett napsugaras képét (Lovas szekér) példának állította a fiatalabb kollégák elé.

Murádin Jenő

(Az Armenia ígérete szerint következni fog a cikk folytatása)

Több odafigyelés kell!

A füzetek 2003. decemberi számában tudósítottunk arról, hogy november 8-9-én Örmény konferenciát rendezett Puskás Attila örmény katolikus plébános, vikárius Gyergyószentmiklóson (Gergely Judit -Kronika), amelyen előadók voltak: Puskás Attila vikárius, Tarisnyás Csilla, a szamosújvári ARMENIA szerkesztője, valamint Sebesi Karen Attila, a Magyarörmények Romániai Szövetsége elnöke. A sikeres rendezvényről Tarisnyás Csilla, mint az egyik szervező nyilatkozik a Romániai Magyar Szó 2003. november 12-i számában, Gál Emese Éva segítségével.